

ΤΟ ΔΕΝΔΡΟΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ*

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων αἱ ὁδοὶ τῶν γερμανικῶν πόλεων προσλαμβάνουσι φαιδράν, ὅλως ἑκτακτον ὄψιν. Κίνησιν τις ἀσυνήθης παρατηρεῖται, ἐπὶ δὲ τῶν χιονοσκεπῶν πεζοδρομίων χιλιάδες μικρῶν ἢ μεγάλων κλάδων βελονοφύλλων δένδρων, ἐλατῶν ἰδίως καὶ πιτύων, πεφυτευμένων ἐπιμελῶς ἐν πηλίναις γάστραις, ἢ καὶ δενδρύλλια σὺν αὐταῖς ταῖς ρίζαις ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν, χλοάζοντα καὶ δροσερά. Ἐκάστη οἰκογένεια θ' ἀγοράσῃ ἐν τούτων, ἵνα κοσμήσασα αὐτὸ καταλλήλως ἐτοιμάσῃ τὸ *Δένδρον τῶν Χριστουγέννων*.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐορτῆς τὸ δένδρον εἶναι ἐστημένον παρὰ τὴν ἐστίαν, ἀκτινοβολοῦν ἐκ τοῦ φωτός πολυαριθμῶν μικρῶν πολυχρώμων κηρίων, ἐπιτηδεῖως προσδεδεμένων εἰς τοὺς κλάδους αὐτοῦ. Ταινίαι καὶ σημαῖαι μικροσκοπικαί, ἐπίχρυσα μῆλα καὶ κάρνα, ἐμυγδαλωτά, σακχάρινοι ἀνθρωπίσκοι, τεμάχια χάρτου χρωματιστοῦ, κοφινίσκοι πλήρεις σταφίδων καὶ ἄλλων τρογυλίων, πολλάκις δὲ καὶ πολὺν μικρὰ κοσμητικὰ στοιλίσουσι τὸ δένδρον μετασχηματίζοντα αὐτὸ εἰς φωτοδόλον γραφικὴν πυραμίδα. Κάτωθεν, παρὰ τὰς ρίζας, ἐκτίθενται τὰ μεγαλύτερα καὶ βαρύτερα δῶρα, ἅτινα κομίζει εἰς τὰ παιδία, καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους ἀκόμη, ὁ σακχάρινος νήπιος Χριστός, ὁ κοσμῶν τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι τὰ μέγιστα διαδεδομένον ὅχι μόνον καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς γερμανικὰς χώρας, ἀλλὰ καὶ ὅπουδῆποτε εὐρίσκεται οἰκογένεια γερμανική. Ἐν αὐτῇ τῇ Κριμαίᾳ καὶ πρὸ τῶν Παρισίων, ὑπὸ τὸν κρότον τῶν τηλεβόλων, οἱ Γερμανοὶ δὲν πρημέλησαν νὰ τελέσωσι περὶ τὸ δένδρον τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ νὰ διανείμωσιν ἀλλήλοις τὰ δῶρα, ἅτινα οἱ λατινικοὶ λαοὶ καὶ ἡμεῖς συνηθίζομεν νὰ δίδωμεν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους.

Πρὸ τεσσάρων περίπου δεκαετηρίδων τὸ ἔθιμον ἐπεξετάθη βαθμηδὸν εἰς Οὐγγαρίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας τοῦ αὐστριακοῦ κράτους, ὅπου πρότερον ἦτο καθ' ὀλοκληρίαν ἄγνωστον. Σχεδὸν δὲ ταυτοχρόνως εἰσέχθη διὰ μὲν τῆς δουκίσσης τῆς Αὐρηλίας εἰς Παρισίους, διὰ δὲ τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου τοῦ Α' εἰς Βρυξέλλας καὶ διὰ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλβέρτου, τοῦ συζύγου τῆς Βικτωρίας, εἰς Ἀγγλίαν· ἐν τῇ χώρᾳ μάλιστα ταύτῃ τοῦ σιδήρου καὶ τῶν μηχανῶν τὸ γερμανικὸν δένδρον τελειοποιηθὲν κατεσκευάσθη μετάλλινον,

*) Ἐδημοσιεύθη ἐν «Ἐστία» 1879 τ. Η' σ. 814.

ἀντὶ κηρίων ἔχον πολλάκις ῥάμπη φωταερίου, ὄντων ἐνδοθεν κοίλων τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν κλάδων αὐτοῦ.

Ὀλίγω πρότερον τὸ δένδρον εἶχεν εἰσχυρῇ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἐν Πετροπόλει, εἰς δὲ τὰς πόλεις τῆς Δανίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας ἦτο πιθανῶς ἐν χοήσῃ κατὰ τὰ τέλη τῆς περελθούσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἀλλὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι ὅλως ἄγνωστον ἐν Ἰσλανδίᾳ, τῇ παλαιᾷ κοιτίδι τῆς θρησκείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν γερμανικῶν ἐθνῶν, ἐνθα τοῦναντίον κατὰ τὰ Χριστούγεννα διατηρήθησαν πολλάι συνήθειαι, λείψανα ἐθνικῶν τελετῶν, τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀρτιγενοῦς ἡλίου καὶ τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου. Ἐκ τούτου δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν ὅχι εἰς τὴν παλαίγονον τῶν Ἑδδῶν θρησκείαν, ἀλλ' εἰς τὸν χριστιανικὸν μεσαίωνα· καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον οὐδὲν τεκμήριον ἔχομεν περὶ τῆς παλαιότητος τοῦ ἐθίμου. Ἀπορεῖ τις βεβαίως μανθάνων ὅτι τὸ νῦν πανταχοῦ σχεδὸν τῆς γῆς κοινὸν καὶ γνωστότατον δένδρον τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν εὐαριθμοῖς μόνον γερμανικαῖς χώραις ἐσυντηρίετο καὶ μόλις κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἐπεξετάθη ἐπὶ τοσοῦτον. Ἰκανὴ ἐστὶ καὶ ὁμοῦ μαρτυρία ἦτο γνωστὸν κατὰ τὴν δεκάτην ἐβδόμην ἑκατονταετηρίδα, ὅτι ἐκ τινῶν δὲ δεδομένων ἀναγούσιν αὐτὸ καὶ μέγα τῆς δεκάτης ἐποχῆς, ἦτοι πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ὡς τινες ὑποθέτουσι, τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων ὅχι ἀσήμαντον ἔχει σχέσιν μὲ τὴν προσφιλεῖ εἰς ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς τοῦ μεσαίω-νος παρομοίωσιν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸ ἐν τῷ παραδείσῳ δένδρον τῆς ζωῆς. Εἰς τὸ δένδρον τοῦτο ἀναφέρονται πολλάι παραδόσεις δημοτικαὶ καὶ μὴ συνδέουσαι τὸν σταυρὸν μετὰ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς καὶ ἀποτελοῦσαι κυκλῶνα αὐτόχρημα, ἐν ᾧ συγχέονται καὶ πολλάκις ἐν μέρει συνταυτίζονται ὁ Χριστός, τὸ ξύλον τῆς γνώσεως καὶ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ. Ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοιούτων ἰδεῶν ἐν τοῖς μυστηρίοις τοῦ μεσαίω-νος, παριστανομένου τοῦ μυστηρίου τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, σχεδὸν πάντοτε ἐστήνετο ἐπὶ τῆς αὐτοσχεδίου σκηνῆς δένδρον τι ἢ θάμνος, ὁπόθεν ἴσως παραπλήσιον ἔθιμον εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὰς οἰκογενειακὰς τελετάς.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἀρχὴν τοῦ ἐθίμου ὑποστηρίζουσί τινες διατεινόμενοι ὅτι τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων, παριστῶν τὸν χειμῶνα, σχετίζεται μετὰ τοῦ κοινοτάτου ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἐθίμου τῶν δένδρων τοῦ Μαΐου, συμβολικῶν παραστάσεων τοῦ ἔχρος καὶ τοῦ ἀνδρωθέντος ἡλίου.

Ἐν Μονάχῃ, 25 Δεκεμβρίου 1879.

